

¹ Горинь Г.Й. Домашні промисли і ремесла / Г.Й. Горинь, Я.Д. Грендиш, О.І. Никорак / Гуцульщина : Історико-етнографічне дослідження. – К. : Наук.думка, 1987. – С. 125–146.

² Грабовецький В.В. Нариси історії Прикарпаття / В.В. Грабовецький. – Івано-Франківськ, 1995. – Т. 8. Гуцульщина другої половини XIX – початку XX ст. – С. 35–37.

³ Клапчук В.М. Делятинщина: історико-географічне дослідження / В.М. Клапчук, М.М. Клапчук. – Делятин: Фоліант, 2007. – С. 324–371.

⁴ Могитич І. Житлове будівництво Гуцульщини / І. Могитич / Історія Гуцульщини. – Львів : Логос, 1999. – Т. IV. – С. 370–416.

⁵ Шухевич В. Гуцульщина / В. Шухевич. – Львів, 1901. – Т. 4. – Ч. 1, 2. – 320 с.

⁶ Saryusz-Zaleski W. Dzieje przemyślu w b. Galicji 1804–1929 / W. Saryusz-Zaleski. – Kraków, 1930. – S. 2–107.

⁷ Handbuch des Lemberger Statthaltereigebietes in Galizien für das Jahr 1858. – Lemberg, 1860. – S. 294; Księga adresowa Polski 1929. – Warszawa, 1929. – S. 1463–1549; Podręcznik Statystyki Galicyi / [Pod redakcją Dr Tadeusza Pilata]. – Lwów : Druk. I Związkowa, 1901. – T. VI. – Cześć II. – S. 193–304; Podręcznik Statystyki Galicyi / [Pod redakcją Dr Tadeusza Pilata]. – Lwów : Druk. I Związkowa, 1908. – T. VIII. – Cześć II. – S. 185–328; Skorowidz przemysłowo-handlowy królestwa Galicyi. – Lwów, 1912. – Wyd. II. – S. 438–451, 548–552; Stan rzemiosła w Polsce. – Warszawa: Druk. «Lech», 1938. – 326 s.

⁸ Handbuch des Lemberger Statthaltereigebietes in Galizien für das Jahr 1858. – Lemberg, 1860. – S. 294; Saryusz-Zaleski W. Dzieje przemyślu w b. Galicji 1804–1929 / W. Saryusz-Zaleski. – Kraków, 1930. – S. 2–107.

⁹ Podręcznik Statystyki Galicyi / [Pod redakcją Dr Tadeusza Pilata]. – Lwów : Druk. I Związkowa, 1901. – T. VI. – Cześć II. – S. 193–304.

¹⁰ Podręcznik Statystyki Galicyi / [Pod redakcją Dr Tadeusza Pilata]. – Lwów : Druk. I Związkowa, 1908. – T. VIII. – Cześć II. – S. 185–328; Skorowidz przemysłowo-handlowy królestwa Galicyi. – Lwów, 1912. – Wyd. II. – S. 438–451, 548–552.

¹¹ Księga adresowa Polski 1929. – Warszawa, 1929. – S. 1463–1549; Skorowidz przemysłowo-handlowy królestwa Galicyi. – Lwów, 1912. – Wyd. II. – S. 438–451, 548–552.

¹² Клапчук В.М. Делятинщина: історико-географічне дослідження / В.М. Клапчук, М.М. Клапчук. – Делятин: Фоліант, 2007. – С. 338–339.

¹³ Rocznik statystyki przemysłu i handlu krajowego. – Lwów : druk. Ludowa, 1889. – Zeszyt 13. – S. 1, 6.

¹⁴ Центральний державний історичний архів України у Львові. Ф. 808 «Державний сільськогосподарський банк, Львівське відділення, 1921–1939». – Оп. 5. – Од. зб. 269 «Справи про примусове вилучення майна у боржників: Бернгард Фейнер, 1929». – Арк. 78.

¹⁵ Rocznik statystyki przemysłu i handlu krajowego. – Lwów : druk. Ludowa, 1889. – Zeszyt 2. – S. 30.

¹⁶ Skorowidz przemysłowo-handlowy królestwa Galicyi. – Lwów, 1912. – Wyd. II. – S. 552.

¹⁷ Księga adresowa Polski 1926/1927. – Warszawa, 1926. – S. 1772–1838.

¹⁸ Мандибур М.Д. Допоміжні види занять / М.Д. Мандибур, Р.Й. Федина / Гуцульщина : Історико-етнографічне дослідження. – К. : Наук.думка, 1987. – С. 149.

¹⁹ Stan rzemiosła w Polsce. – Warszawa : Druk. «Lech», 1938. – S. 126.

²⁰ Могитич І. Житлове будівництво Гуцульщини / І. Могитич / Історія Гуцульщини. – Львів : Логос, 1999. – Т. IV. – С. 370–416.

²¹ Там само. – С. 374–377.

²² Żukowski J. Huculszczyzna / J. Żukowski // Biuletyn historii sztuki i kultury. – Warszawa, 1934–1935. – Т. 3. – Р. 285.

²³ Могитич І. Житлове будівництво Гуцульщини / І. Могитич / Історія Гуцульщини. – Львів : Логос, 1999. – Т. IV. – С. 379.

²⁴ Żukowski J. Huculszczyzna / J. Żukowski // Biuletyn historii sztuki i kultury. – Warszawa, 1934–1935. – Т. 3. – Р. 294.

²⁵ Самойлович В.П. Народна архітектура України в ілюстраціях / В.П. Самойлович. – Київ : Абрис, 1999. – С. 19–40.

²⁶ Могитич І. Житлове будівництво Гуцульщини / І. Могитич / Історія Гуцульщини. – Львів : Логос, 1999. – Т. IV. – С. 403.

²⁷ Sitschynski V. Dřevěné stavby v Karpatské oblasti [Дерев'яні споруди в Карпатській області. Аналіз бойківських та гуцульських пам'яток архітектури] / V. Sitschynski. – Praha, 1940. – S. 80.

Владимир КЛАПЧУК
(Івано-Франковск)

СТРОИТЕЛЬНОЕ ХОЗЯЙСТВО ГУЦУЛЬЩИНЫ КОНЦА XIX – ПЕРВОЙ ТРЕТИ XX в.

В статье приводятся статистическая информация об общем состоянии дел в строительной отрасли хозяйства, география ее распространения, динамика и проблемы развития.

Ключевые слова: Гуцульщина, жестианщики, строители, каменщики, маляры, стекольщики.

Volodymyr KLAPCHUK
(Ivano-Frankivsk)

BUILDING INDUSTRY IN GUTSULSHCHYNA AT THE END OF 19TH – THE FIRST THIRD OF 20TH CENTURY

The article reveals the statistic information about general condition of affairs in the building branch of household, the geography of its expanding, dynamic and problems of its development.

Keywords: Gutzulshyna, whitesmith, builders, stonecrushers, house-painters, glaziers.

УДК: 94 (477) «17/18»

Олександр УДОД
(Київ),
Михайло ЮРІЙ
(Чернівці)

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ В XIX ст.

У статті йде мова про вплив модернізаційних чинників у XIX столітті на формування української нації. Розглядається проблема «Іншого», як необхідна умова націотворчих процесів.

Ключові слова: модернізація, етнос, нація, ідентичність, спільнота.

Концепція нації як уявної спільноти, запропонована Бенедиктом Андерсоном, отримала значне визнання і приймається нині широким колом дослідників націоналізму. Один з важливих наслідків цієї концепції полягає в тому, що між моментом, коли нація «уявна», тобто коли її образ, який ми умовно будемо називати ідеологічною або ідеальною Вітчизною, виникає у представників еліти, і моментом, коли відповідна цьому національна ідентичність утверджується серед більшості членів цієї уявної спільноти й отримує політичне оформлення, лежить значний відрізок часу¹.

Щоправда, донедавна було прийнятним вбачати в націоналізмі винятково трибалізм (як про це писав К. Поппер), архаїзм, стихійність, пережитки племінних інстинктів. До певної міри цьому погляду сприяли самі діячі національних рухів, які намагалися визначити початки історії своїх націй з найдавніших часів. Ідеологи націотворення вважали, що чим давніша нація, тим краще, тому кожна «нація, що поважає себе», намагалася якнайшвидше завести історією, яка тягнулася у глибину віків (румуні сприймали себе як спадкоємці даків, поляки асоціювали себе з сарматами, ми, українці, перейнявши у поляків цю легенду, також вели свій початок від сарматів, що зафіксовано в «Історії Русів», хоча вказувалось і на пряме походження від трипільців). Необхідною складовою ідеології націотворення була теза про «природність націй», що зображалися майже вічними компонентами Божого помислу і в будь-якому випадку сприймалися як необхідний продукт довгого, вимірюваного багатоміліттями історичного розвитку, в процесі якого формувалися відмінні особливості національного характеру. В підсумку навіть противники націоналізму повірили цій «давнині» і «природності» націй.

Тільки в останні десятиліття ХХ ст. зусиллями Е.Хабсбаума, Е.Геллнера, Б. Андерсона та інших дослідників націоналізму, що розробляли так звану «конструктивістську парадигму», стало зрозуміло, що нації з'явилися (були «винайдені») зовсім нещодавно, на початку ХХ ст. Згідно з відомою тезою Е.Геллнера, не «нації породжують націоналізм, а націоналізм нації». Некоректно стверджувати, ніби нації «склалися», «визрівали» впродовж століть і «прокинулися» лише в ХІХ ст., це суттєво викривляє історичну перспективу. Ні, нації – продукт епохи Модерну, що прийшов на зміну релігійним, локальним, племінним ідентичностям попередніх епох. Нація починається зовсім не з народної ірраціональної стихії, а з групи інтелектуалів, що видумують концепцію нації і поширюють її через систему освіти, через газети і популярну літературу. Процес формування націй зовсім не був стихійним і випадковим, він потребував свідомих організаційних зусиль і був досить затратним. Неписьменного селянина, що прийшов у місто з глухого села і розмовляв на одному з місцевих ді-

алектів, необхідно було навчити єдиній національній мові, при цьому переконавши його, що він належить до тієї самої нації, що й вихідці з інших регіонів країни.

Зрозуміло, одним з головних аргументів у процесі національного будівництва була саме «природність нації» і її багатостолітня історія. Цей аргумент виявився настільки сильним, що не тільки неписьменні селяни, але й багато інтелектуалів не змогли тут розгледіти модерний конструктивізм і продовжували бачити в нації певний артефакт стихійних племінних інстинктів².

Водночас те, що нації сконструйовані, всупереч думці багатьох, зовсім не означає, що їх взагалі «не існує». Навпаки, нації існують саме тому, що вони були видумані. І багатьом досить «природним реальностям» залишається тільки мріяти про ту ефективність, з якою функціонують сконструйовані нації, починаючи з ХІХ ст. і до сьогодні. «Геллнер настільки стурбований тим, щоби показати, що націоналізм прикривається маскою фальшивих претензій, що прирівнює «конструювання» до «фабрикації» і «несправжності», а не до «уявлення» і «творіння». Спільноти варто розрізняти не за їх несправжністю/справжністю, а за тим стилем, в якому вони уявляються»³.

Як не дивно, але саме конструктивістська концепція нації набуває завершеності. Руйнується старе протиріччя між вільним вибором індивіда і колективною спільнотою, що мимоволі склалася (постулат націоналізму), до якої він повинен належати. Нація конструюється не історією, природою і безособовими силами, вона конструюється конкретними (найчастіше високоосвіченими) індивідуумами за допомогою досить раціональних методик і практик. Нація – підсумок індивідуальної творчості, якою буде нація (які їй припишуть відмінні риси, який політичний устрій вважатимуть таким, що найбільш відповідає їй) визначають конкретні люди, роблячи цілком усвідомлений вибір. Зрозуміло, що цей вибір може бути невдалим і навіть злочинним, що траплялося в історії ХХ ст., але такі вже ризики, які несе з собою людська історія⁴.

Водночас, розглядаючи процес формування націй на підставі модернізаційних процесів, не можна заперечувати етнокультурний підхід, при якому, як відомо, нація визначається через об'єктивні характеристики, що виражають етнокультурну ідентичність, такі як історична територія, загальні міфи й історична пам'ять, масова, публічна культура.

Що стосується української нації, то, незважаючи на будь-які перешкоди, фона формувалася, і в деталях це описано українськими істориками, що спирались у своїх дослідженнях на відому книгу Мирослава Гроха, де йдеться про особливості становлення націй у Європі.

Та є дві обставини, які заважали до кінця сформуватися українській нації в складі Російської ім-

перії. Перша – це репресії імперської влади щодо українського національного руху і друга – це відчуття відсутності, до певної міри, «іншого» щодо російської сторони з боку українського народу, того ж національного руху. Перша обставина загальновідома і описана в дослідженнях. А ось щодо другої, то тут варто зупинитись більш детально. Підтвердженням справедливості такого висновку можуть бути петиції на адресу царя, уряду, звернення і накази виборців депутата Державної думи від України. В цілому в них присутній широкий спектр тем економічного, фінансового, політичного, культурного, національного, релігійного характеру, що порушувалися перед владою жителями всіх українських губерній в роки революції 1905–1907 рр. При цьому майже з двох тисяч документів лише в третині автори говорять про себе в тому чи іншому зв'язку як про «малоросів». У переважній більшості петицій і наказів їх дописувачі прямо ідентифікують себе з «руськими людьми» і «людьми руського походження». Звичайно, ми тут можемо послатися на гру термінології і на те, що українські автори у своїх зверненнях, петиціях тощо під вищевказаними термінами мали на увазі свою українськість. Але даний факт говорить про розмитість відчуття «іншого».

Тому слід поговорити саме про проблему «іншого». Теза передбачає антитезу. Для самовизначення і самоідентифікації окремо взятої особистості необхідний «інший», порівняно з яким вони ніби окреслюють контури свого образу. Я зможу встановити свою особистісну ідентичність, установивши ті складові, які виділяють мене з середовища інших людей. Тут, як зазначав Е. Гусерль, «Я» конститується по контрасту з «Ти». Водночас мені необхідно, щоби інші також сприймали мене як іншого щодо них.

Подібним чином образи націй, народів, держав, формуються на перехресті взаємних мотивацій до само- і взаємопізнання один іншого. З питання «хто я?», яке людина задає собі й іншим, впливає інше питання: «на кого я подібна?». Відповідно, на питання: «хто ми?», яке той чи інший народ задає собі, впливають питання: «на кого ми подібні?» і чим ми відрізняємося від «них», тобто «інших?». Інакше кажучи, ідентифікація досягається шляхом співставлення, порівняння з іншими людьми, що належать до якоїсь іншої, сторонньої спільноти. В цьому розумінні ідентичність включає певний образ з кордону, межі, що відокремлює себе від інших, своїх і чужих, друзів і ворогів тощо. На цьому перетині виникають симпатії, антипатії, неприйнятне або товариське ставлення, ненависть, образ ворогів і/або товаришів тощо. Тут «інший» відіграє роль своєрідного референтного тла для самоствердження.

Отже, сенс і призначення ідентичності проявляються за допомогою образу або образів ворогів. Як і будь-яка така конструкція, вона, природно,

містить уявлення про антипод. Можна погоджуватися або не погоджуватися з моральними, виховними чи іншими настановами, але, як зазначав К. Шмітт, «те, що народи групуються за протилежностями «товариш-ворог», що ця протилежність і сьогодні дійсна і дана як реальна можливість кожному народу, що існує політично, – це розумним чином заперечувати неможливо»⁵.

У такому розумінні поняття «ворог» просякнуте ідеологічним, політичним, публічним початком, воно тісно пов'язане з поняттями «протиріччя», «конкуренція», «конфлікти», «агресія», «боротьба», «війна», що трактуються як зіткнення протилежних сил, організованих політично.

Мабуть, у людській природі є потреба мати ворога жорстокого і непримиренного, який має бути знищеним. Опозиційність, конфліктність, ворожість – це такі самі природні форми прояву відносин між людьми, як і взаємна симпатія, солідарність тощо. Інстинкт самозбереження і інстинкт боротьби складають дві сторони однієї медалі.

Згідно з законом суперечності і за аналогією з протиставленням «ми-вони», «свої-чужі», «товариш-ворог», ідентичність обов'язково має бути підкріплена образом супротивника, зовнішнього ворога, який є могутнім стимулятором досягнення консолідації і ефективності людських спільнот. Як встановлено історичними, антропологічними й етнографічними дослідженнями, практика використання людськими спільнотами сторонніх, чужих, образу «Іншого», «Не-ми» як інструменту самоідентифікації або «офірних цапів» стара як сам світ. Вона сягає своїм корінням у родоплеменне минуле людства. Спільний ворог, реальний або уявний, нерідко був початком, що забезпечував єдність і згуртованість племені або народу. Тому якщо не було реального ворога, який би справді загрожував цій єдності і згуртованості, то його, відповідно, придумували, конструювали.

Його раптове щезнення з певної причини, як правило, створювало у племені, народу, країні відчуття порожнечі. За відсутності реального ворога його роль часто виконує уявний ворог. Зокрема, К. Лоренц описує поведінку самців риб, які у випадку відсутності зовнішнього суперника, що претендує на контрольовану територію, можуть перенести свою агресію на власну сім'ю і знищити її⁶.

Отже, присутність зовнішнього ворога, «чужого», необхідна для стійкого існування найпростіших спільнот. Тому у будь-яких конфліктах взагалі і війнах зокрема неправильно бачити певну аберацію, певне відхилення від норми, тим більше, певний атавізм, результат неподоланих реліктив неандерталізму в людині тощо. Вони становлять цілком природні прояви людської природи і тому зберігаються як крайні засоби розв'язання проблем, що виникають між людьми, поки існують самі люди і людські спільноти.

Принцип пошуків і конструювання ворога присутній у всі часи та у всіх народів. Коли в сім'ї, колективі, країні справи йдуть погано, часто виникає спокуса знайти винуватців всіх бід ззовні. Офірними цапами, як правило, виступають різноманітні релігійні, національні та інші меншини, а на міжнародному рівні яка-небудь іноземна держава, яка буде планувати завоювання або пригнічення країни. Головна функція контр-іміджу полягає у ідентифікації ворога, від якого йде загроза. Чужий – завчасне джерело небезпеки, страху. Пари «ми-вони», «свої-чужі», «свій-інший» відіграють роль регуляторів взаємовідносин між групами, колективами, спільнотами людей і, відповідно, у питаннях національної ідентифікації⁷.

Якщо «Інший» «розмитий», нечіткий, тоді власна ідентифікація також буде розмитою, як це трапилося з формуванням української національності тієї частини українського народу, що перебувала в складі Російської імперії. Звичайно, тут були й інші чинники, але основним був образ «Іншого» і, як побачимо, зовсім інша ситуація склалася для тих українців, що перебували у складі Австро-Угорщини.

Австро-Угорщина, загальновідомо, була багатотетнічною імперією. В 1840-і роки Австрія – «перша серед рівних» державоутворюючих «націй» імперій – взяла курс на онімечення населення і зміцнення централізму. Однак цей курс був неприйнятним «другою серед рівних» – Угорщини. У відповідь на заміну Віднем латини як офіційної мови німецькою Королівство Угорщини оголосило державною угорську мову. В імперії почалася «битва мов», під знаком якої проходили вся друга половина XIX – початок XX ст. і в яку були втягнуті всі народи, що населяли її. Напруження не спало навіть після прийняття у грудні 1867 р. австрійським парламентом нової конституції, яка була чинна в державі, зокрема в Галичині, до розпаду Австро-Угорської імперії. Її декларативність була очевидною. Так, попри проголошені рівність громадян перед законом і доступність державних посад однаково для всіх в уряді львівського намісника не було жодного українця. Всі вищі посади в державі для українців теж були недосяжні.

Ухваливши на папері рівноправність усіх народів, конституція насправді запровадила поділ націй на панівні й поневолені. До останніх належали чехи, українці та словенці; панівними стали німці, поляки й італійці. Невдовзі після прийняття конституції поляки почали домагатися втілення своєї національної програми територіального федералізму. З цією метою у 1871 р. для Галичини створили окреме міністерство, що його очолив поляк І. Горохольський. Ішлося про відокремлення Галичини і надання їй зовні характеру суто польської провінції Австрійської держави. Цьому, безумовно, значною мірою сприяла так звана Галицька резолюція, прийнята Віднем у 1867 р., за якою поляки в Галичині набували особливого статусу.

Відтоді не лише політичні, а й культурні права українського населення, здобуті в революції 1848 р., послідовно нівелювали. В Австрії між українським народом і урядом стояла польська шляхта, а пізніше польське громадянство, яке й було головним ворогом політичних прав і свобод українства. Уряд відігравав роль своєрідного третейського судді, який то захищав права гнобителів, то лякав їх за допомогою гноблених. Проблему ускладнювала відсутність у системі політичних цінностей галицьких українців ідеї незалежної Української держави, яка з'явилася лише в останнє десятиріччя XIX ст. Правову платформу українського визвольного руху становили: національно-культурницька програма; ідея соборності українського народу; концепція незалежної держави. Політичний гніт західних українців поєднувався з національним.

Корінне населення регіону не миралося зі своїм важким становищем, ведучи вперту боротьбу за кожную установу, кожную посаду, кожне призначення, по суті, за кожне українське слово. На кривду і визиск воно відповідало все активнішим спротивом. Істотну роль у численних акціях протесту відігравали українські політичні партії, різноманітні організації, в тому числі й молодіжні, громадські діячі.

Під могутнім натиском народних мас Австро-Угорщини, в тому числі й західноукраїнських земель, правлячі кола імперії Габсбургів змушені були швидше провести реформу виборчої системи до парламенту (рейхсрату). Відповідно до закону від 28 січня 1907 р. було впроваджене загальне виборче право, щоправда, недосконале. Ліквідувавши в 1907 р. куріальну систему, уряд Австро-Угорщини зберіг низку цензів, що обмежували права простих трудівників. Новий виборчий закон не скасував старої системи дискримінації українського населення. Так, німці обирали одного депутата від 40 тис. осіб, а українці – від 102 тис.⁸ У рейхсраті та в місцевих сеймах продовжували домінувати австрійські, угорські, польські, румунські великі землевласники та підприємці, урядовці. Тому трударі Галичини протягом 1907–1914 рр. не припиняли боротьби за загальне виборче право до крайового сейму та органів місцевого самоврядування.

Можна констатувати, що на початку XX ст. польсько-український конфлікт із боротьби між двома національними елітами, за словами Ореста Субтельного, виріс у конфронтацію між двома народами, що набирала загрозливих масштабів⁹. Радикалізація національного руху – як українського, так і польського – неминуче ставила на порядок денний питання: хто стане господарем у Східній Галичині? Доки питання влади не було остаточно вирішене – поляки робили все, щоб там утриматися. З цією метою вони навіть порозумілися з москвофілами. Польська адміністрація в

Галичині мала підтримувати місцевих москвофілів, аби знищити український національний табір¹⁰, діючи за принципом: «Пусьціць Русіна на Русіна»¹¹. Така ситуація змушувала українців зміцнюватися ідейно й організаційно, щоб належним чином протистояти польським зазіханням.

Отже, можна сказати, що перед Першою світовою війною галицькі українці завдяки широкій громадсько-політичній і культурній діяльності перетворилися на самосвідому національну спільноту, метою якої було самостійне політичне життя¹².

І ця спільнота була набагато більш викристалізована як нація порівняно з аморфністю тієї частини українців, що перебували в складі Російської імперії. Ця викристалізованість спостерігалася в діяльності керівництва ЗУНР порівняно з керівництвом з Центральної Ради і Директорії. Ця національна ідентичність українців Західної України проявляє себе більшою мірою, ніж в інших регіонах України, а особливо на Сході і Півдні.

Безпрецедентна швидкість, з якою національна ідея оволоділа народами і завдяки якій вона стала на початку XX ст. безумовною нормою, була б неможлива без фундаментальних змін у народній свідомості в Новий час¹³. Спеціалісти в галузі національних відносин майже одноставні в розумінні природи цих змін. В умовах, коли у людей похитнулася віра в те, що «Святе Письмо відкриває... шлях до істини» і що ієрархія в суспільстві визначена наперед Богом, вони, будучи вирваними модернізацією з соціально-рольових осередків до індустріального станового суспільства, стикаються в новому для них світі з ідеєю нації, яка «хай буде вічно»¹⁴.

Цій ідеї судилося стати для нового соціально дифузного, анонімного, атомізованого світу секулярною релігією. «Нація», яка за природою своєю є, як показав Б. Андерсон, «уявною спільнотою», вкорінюючись у масовій свідомості завдяки діяльності інтелектуалів, перетворювалася потім у фундамент соціокультурного зв'язку і з групової інтеграції в реальну підставу продукування багаточисленних образів «Іншого» – етносів, культур, конфесій¹⁵.

Український народ, наслідуючи ті самі принципи, що й інші європейські народи, завдяки модернізаційним процесам, у протистоянні з владою Російської й Австро-Угорської імперій як з «Іншими», створивши себе «уявною спільнотою», почав називатися на початку XX ст. українською нацією.

¹ Миллер А. Формирование наций у восточных славян в XIX в. – проблема альтернативности и сравнительно-исторического контекста //www.timeandspace.lviv.ua /miller45507.

² Див.: Храмов А. Национализм и модернизация // http: / rodoslav. wordpress.com/

³ Андерсон Б. Воображаемые сообщества. Размышления об истоках и распространении национализма. / Б. Андерсон. – М.: Русский путь, 2001.

⁴ Див.: Храмов А. Национализм и модернизация // http: / rodoslav. wordpress.com/

⁵ Шмитт К. Понятие политического / К.Шмитт // Вопросы социологии. – 1992. – Т. 1. – № 1.

⁶ Див.: Гаджиев К. С. Национальная идентичность: концептуальный аспект / К.С. Гаджиев // Вопросы философии. – 2011. – №10.

⁷ Лановик Б., Лазарович М. Історія України: навчальний посібник. / Б. Лановик, М. Лазарович – К.: Знання-Прес, 2001.

⁸ Цит. За: Там само. – С.348.

⁹ Нагаевський І. Історія Української держави двадцятого століття. / І. Нагаевський – К.: Український письменник, 1993.

¹⁰ Гей, там на горі «Січ» іде... Пропам'ятна книга «Січей». – Вінніпег, 1985.

¹¹ Див.: Лазарович М. Національно-політична думка західних українців у другій половині XIX – на початку XX століття // http: // exlibris. org. ua / lazarovyc1/r01.html

¹² Бройи Дж. Підходи к исследованию национализма / Дж. Бройи / Нации и национализм. – М., 2002.

¹³ Альтерматт У. Этнонационализм в Европе. / У. Альтерматт – М., 2000.

¹⁴ Див.: Буховец О. Г. Социальные конфликты и крестьянская ментальность в российской империи начала XX века. Новые материалы, методы, результаты. / О.Г. Буховец – М.: Ибрис, 1996 – 355 с.

¹⁵ Андерсон Б. Воображаемые сообщества. Размышления об истоках и распространении национализма. / Б. Андерсон – М.: Русский путь, 2001.

*Александр УДОД (Киев),
Михаил ЮРИЙ (Черновцы)*

ОСОБЕННОСТИ ФОРМИРОВАНИЯ УКРАИНСКОЙ НАЦИИ В XIX веке

В статье идет речь о влиянии модернизационных преобразований в XIX веке на формирование украинской нации. Рассматривается проблема «Другого» как необходимое условие нациообразовательных процессов.

Ключевые слова: модернизация, этнос, нация, идентичность, общество.

*Olexandr UDOD (Kyiv),
Mykhaylo YURIY (Chernivtsi)*

TERMS OF UKRAINIAN NATION BECOMING IN THE NINETEENTH CENTURY

The article refers to the impact of the modernization factors in the 19th century on the formation of Ukrainian nation. There is also examined the problem of the «Other» as a necessary condition for nation-creating processes.

Keywords: modernization, ethnos, nation, identity, community.